

Diana BOC-SÎNMĂRGIȚAN
(Universitatea de Medicină
și Farmacie „Victor Babeș”,
Timișoara, C-CLASC)

**De la criză la epicriză.
O radiografie a predării RLS
între interdisciplinaritate
și mediere culturală**

Abstract: (From Crisis to Epicrisis: An X-Ray of Teaching Romanian as a Foreign Language)

Learning Romanian as a foreign language for medical students involves a complex process, often marked by challenges not only of a linguistic nature but also emotional and cultural. This article proposes a procedural metaphor – from “crisis” to “epicrisis” – to describe the formative journey of the international learner, from the initial moment of confrontation with the language to linguistic and cultural integration. The analysis is supported by current pedagogical perspectives in foreign language teaching and includes methodological suggestions for an empathetic and reflective teaching approach, tailored to the specific needs of the target audience. Particular emphasis is placed on the role of intercultural dialogue in the learning process, especially through extracurricular activities designed to facilitate authentic contact with the Romanian language and culture and to support the development of communicative competence in a relational and integrative framework.

Keywords: *Romanian language, Foreign language, Didactics, Linguistic integration, Intercultural dialogue.*

Rezumat: Învățarea limbii române ca limbă străină pentru studenții medici presupune un parcurs complex, adesea marcat de dificultăți nu doar lingvistice, ci și de natură afectivă și culturală. Acest articol propune o metaforă procesuală – de la *criză* la *epicriză* – pentru a descrie traseul formativ al cursantului internațional, din momentul inițial al confruntării cu limba până la integrarea lingvistică și culturală. Analiza este susținută de perspective pedagogice actuale din didactica limbilor străine și include sugestii metodologice pentru o predare empatică și reflexivă, adaptată la nevoile specifice ale publicului-țintă. Un accent deosebit este pus pe rolul dialogului intercultural în procesul de învățare, în special prin activități extracurriculare menite să faciliteze contactul autentic cu limba și cultura română și să sprijine dezvoltarea competenței comunicative într-un cadru relațional și integrativ.

Cuvinte-cheie: *limbă română, limbă străină, didactică, integrare lingvistică, dialog intercultural.*

Argument

Mobilul prezentei cercetări rezidă în dorința noastră permanentă de a înțelege mai profund, de a analiza critic și perfecționa procesul de predare printr-o autoevaluare a metodelor utilizate. Credem că reflexivitatea reprezintă un element esențial în activitatea didactică, deoarece presupune o întoarcere constantă asupra propriei practici, asupra modului în care gândim, acționăm și interpretăm realitatea

educațională. Pentru cadrul didactic, reflexivitatea se concretizează în autoanaliza metodelor de predare, ne întrebăm adesea *ce funcționează* și *ce nu funcționează*, oferindu-ne astfel oportunitatea de ajustare rațională a strategiilor utilizate. Reflexivitatea implică, de asemenea, conștientizarea propriilor presupuneri lingvistice, pedagogice sau culturale care pot influența în mod subtil actul educațional și relația profesor-cursant. Un astfel de demers reflexiv devine necesar dacă dorim să ne adaptăm practica la nevoile reale ale cursanților și nu să ne sprijinim doar pe metode standardizate, ci să integrăm observațiile directe, feedbackul primit și rezultatele obținute. Doar astfel învățarea va deveni una continuă, construită din experiențe, inclusiv din eșecuri care capătă valoare formativă atunci când sunt analizate critic.

Învățarea limbii române ca limbă străină (RLS) are o importanță esențială pentru studenții noștri mediciști internaționali care urmează cursuri în România, întrucât competența lingvistică nu reprezintă doar o abilitate academică, ci o condiție fundamentală pentru practicarea profesiei lor. În domeniul medical, comunicarea cu pacienții, cu personalul din spitale și cu echipele interdisciplinare presupune nu doar cunoașterea terminologiei de specialitate, ci și capacitatea de a înțelege nuanțe, emoții, registre discursive și particularități culturale. O bună stăpânire a RLS asigură nu doar transmiterea corectă a informațiilor medicale, ci și construirea unei relații de încredere cu pacientul, prevenirea erorilor clinice și integrarea eficientă în sistemul de sănătate românesc. În plus, învățarea limbii contribuie la o mai rapidă adaptare socială și ulterior la inserția profesională și la formarea unei identități academice care să pună în valoare diversitatea lingvistică și culturală.

Cadrul teoretic, metodologia și publicul-țintă

Articolul urmărește să analizeze parcursul complex al studenților noștri mediciști care învață limba română ca limbă străină. Am folosit metafora „de la criză la epicriză” cu intenția de a descrie cât mai fidel evoluția cursantului de la primele confruntări cu limba până la integrarea lingvistică și culturală. Demersul analitic se sprijină pe perspective pedagogice actuale și propune strategii didactice care se bazează pe empatie și sunt adaptate la nevoile specifice ale publicului-țintă. Finalitatea articolului este de a sublinia importanța dialogului intercultural și interdisciplinar, precum și a activităților extracurriculare în dezvoltarea unei competențe comunicative autentice și integrative care să faciliteze participarea activă a cursanților în interacțiuni reale și să susțină integrarea lor lingvistică și culturală în mediul românesc.

Comunicarea eficientă între medic și pacient este o abilitate de bază, esențială în clinică. Abilitățile interpersonale și de comunicare ale medicilor au un impact semnificativ asupra îngrijirii pacienților și se corelează cu rezultate îmbunătățite în domeniul sănătății. În cartea *Skills for Communicating with Patients* (2013, ediția a treia), autorii Jonathan Silverman, Suzanne Kurtz și Juliet Draper vin cu o abordare cuprinzătoare a predării și învățării abilităților de comunicare la toate nivelurile de educație medicală, atât în medicina de specialitate, cât și în medicina de familie. Ei arată cum pot fi dobândite abilitățile de comunicare în vederea unui dialog de anamneză

de succes, furnizând totodată dovezi ale cercetării care validează importanța lor atât pentru medici, cât și pentru pacienți. Bibliografia consistentă¹ pe care se sprijină cartea oferă multe titluri pentru aprofundarea subiectului. Ne-au fost de mare ajutor aceste referințe atunci când am lucrat la *grilele de evaluare*², grile ce au avut și au în continuare ca principal scop să-i ghideze pe studenții noștri mediciști în realizarea unui dialog de anamneză cât mai eficient care să-și atingă adevăratul scop – acela de a înțelege pacientul în profunzime, dincolo de simptome, printr-o comunicare empatică, clară, centrată pe nevoile acestuia, contribuind astfel la stabilirea unui diagnostic corect și la construirea unei relații terapeutice bazate pe încredere. Ne bucură mult faptul că tot mai multe preocupări de acest gen se regăsesc și în rândul cercetătorilor din țara noastră (vezi Mahler 2023).

Cercetările recente pun accent și pe competențele interculturale, și pe adaptarea didacticii la profilul studenților de la diverse specializări, subliniind necesitatea unor scenarii didactice care să îmbine terminologia de specialitate cu abilități comunicative reale, favorizând totodată dezvoltarea competenței de mediere culturală³. Această competență este esențială pentru viitorii profesioniști din domeniul sănătății care trebuie să comunice eficient cu pacienți provenind din medii culturale diferite și să interpreteze corect nuanțele lingvistice și culturale ale discursului medical. Am scris despre importanța *dialogului intercultural în formarea studenților mediciști*⁴, iar prin întâlnirile interculturale și sesiunile de comunicări pe care le organizăm în cadrul universității susținem constant acest demers.

Până să ajungem să vorbim însă de șlefuirea limbajului în vederea mai ales a unei complianțe terapeutice pe care orice medic și-o dorește de la pacientul său, e nevoie să formăm bagajul lingvistic, să montăm și să demontăm continuu schela cunoașterii gramaticale. Didactica predării limbii române ca limbă străină s-a orientat în ultimii ani spre practici centrate pe competențe, interacțiune comunicativă și integrarea resurselor digitale, astfel încât manualele și ghidurile recente să susțină nu doar transmiterea regulilor gramaticale, ci și competențele pragmatice și interculturale ale cursanților, fapt ce ne bucură enorm, pentru că vedem rezultate pozitive. Manuale

¹ Ultimele 30 de pagini, 284-314, sunt o adevărată radiografie a ceea ce s-a scris în domeniu până în anul 2013, anul apariției celei de-a treia ediții a cărții.

² În capitolul *Grile de evaluare. Performanța SM în dialogul cu PS*, am urmărit atât evaluarea colegială, cât și evaluarea realizată de pacientul standardizat, alături de autoevaluarea studentului medicinist. Astfel, feedbackul a fost obținut din toate direcțiile – un feedback 360, concept despre care am discutat pe larg într-un capitol separat, *Feedback 360 sau comunicarea inversă în dialogul de anamneză*.

³ Vezi Cucuș 2022; Cuțitaru 2020; Jieanu Neteđu Nanu 2020; Nanu Ivancu 2018; Bărdășan Căpălășan 2018; Varga 2016; Neuner 2012; Coste Moore Zarate 2009; Șerbănescu 2007; Zarate 2004; Cucuș 2000; Byram 1997 etc.

⁴ Dau aici doar câteva titluri pentru a arăta recentele mele cercetări în această sferă: *Linguistic Diversity - A Bridge Between Doctor and Patient in Quality Healthcare Culture*; *Locuri și terapie sau despre dialogul intercultural în formarea medicală a studenților din universitatea noastră*; *Storytelling in Teaching Romanian as a Foreign Language to Medical Students*; *What Else Do We Train When We Teach Medical Students? Medical Humanities in the Encores*.

și serii noi sau volume pentru nivelurile A1–B1 oferă structuri adaptate conform CEFR și activități orientate spre comunicare¹.

Totodată, apar lucrări și proiecte care explorează predarea limbii române ca limbă străină în mediul virtual și utilizarea tehnicilor moderne – precum platformele multimedia cu acces liber – menite să răspundă nevoilor studenților internaționali și noilor generații de cursanți, familiarizați cu mediul digital și învățarea interactivă. Exemple relevante sunt proiectul Clipflair care valorifică activitățile de subtitrare și dublare ca instrumente didactice (Varga 2016; Varga 2020), precum și studiile reunite în volumul coordonat de Jieanu, Netedu și Nanu (2020), intitulat *Limba română ca limbă străină în mediul online* care analizează aplicarea metodelor multimodale și impactul lor asupra motivației și performanței cursanților.

În general, tendința este spre o didactică flexibilă, multimodală și reflexivă, susținută de manuale actualizate, platforme electronice și studii care documentează eficiența strategiilor în contexte clasice și online. Și asta ne bucură, pentru că e calea pe care și noi o parcurgem și în care credem. Feedbackul primit din partea cursanților susține demersul nostru și confirmă relevanța acestei abordări, oferindu-ne repere valoroase pentru ajustarea și consolidarea strategiilor didactice. Pornind de la analiza caracteristicilor de învățare ale studenților și de la nevoile lor specifice, concepem procesul didactic astfel încât să integreze metode expozitive și interactive, completate de metode bazate pe descoperire și pe receptarea activă a mesajului. Valorificăm în principal metodele bazate pe acțiune, precum exercițiul individual și de grup, activitățile practice de receptare și interpretare a textelor scrise și orale, rezolvarea de sarcini aplicative și activități de mediere lingvistică. În cadrul cursului practic de limba română, utilizăm prelegeri interactive, susținute cu ajutorul unor prezentări vizuale (PowerPoint/Prezi), materiale audio și video, texte autentice și adaptate, puse la dispoziția studenților, precum și recapitulări sistematice ale conținuturilor anterioare, cu accent pe noțiunile-cheie din lecția precedentă. Totodată, includem analize de texte științifice de popularizare, informative și instructive, însoțite de scheme, imagini și întrebări de verificare a înțelegerii, alături de activități colaborative de receptare și interpretare – lectură în perechi sau în grupuri, ascultare activă urmată de reconstrucția mesajului, exerciții de parafrază și rezumare. Pe de altă parte, urmărim consolidarea abilităților de ascultare activă și de comunicare asertivă, precum și exersarea mecanismelor de construire a feedbackului ca modalități de reglare și adaptare a procesului de învățare. În același timp, încurajăm lucrul în echipă pentru rezolvarea sarcinilor de receptare și interpretare, stimulând colaborarea într-un climat favorabil

---

¹ Vezi manualele sau capitolele apărute la editurile universităților din București, Timișoara, Cluj etc. Dăm doar câteva exemple: *RLS, pls! Manual de limba română ca limbă străină pentru nivelul A1* (Editura Universității din București, 2024); *Limba română ca limbă străină. Manual pentru studenții străini de la anul pregătitor. Nivel A1-A2+* (Editura Universității de Vest, 2023); *Competența de exprimare orală în română pentru nivelurile de studiu A1.A2, în Locuri și terapie. Sănătatea are un nume*, Editura Victor Babeș, ediția 2023); *RLSmed. Româna ca limbă străină - limbaj medical nivelurile B1-B2 + de competență lingvistică* (Editura Victor Babeș, 2021), *Manual de limba română ca limbă străină (RLS) A1-A2* (Editura Presa Universitară Clujeană, 2019) etc.

învățării prin descoperire. În activitățile pe care le propunem, ceea ce vizăm în principal este formarea unei atitudini reflexive și critice față de conținuturile studiate, dezvoltarea competențelor de analiză și sinteză, precum și aplicarea cunoștințelor în contexte variate de comunicare academică și profesională.

Integrăm aceste strategii pentru că ne dorim să îmbunătățim constant procesul de predare–învățare și doar printr-o adaptare continua a demersului didactic la nevoile cursanților putem consolida autonomia în învățare, aspect extrem de important mai ales dacă ne gândim la faptul că studenții internaționali din universitatea noastră studiază limba română doar în primii doi ani de studiu¹ sau chiar doar pentru un an².

De la criză la epicriză

Am ales metafora procesuală *de la criză la epicriză* tocmai pentru că descrie fidel parcursul formativ al studentului nostru internațional, de la confruntarea inițială cu limba română până la integrarea lingvistică, culturală și pragmatică. Această transformare afectează nu doar cursantul, ci și cadrul didactic care trece de la reacții instinctive, firești, la reflecție profesională și decizii pedagogice fundamentate. În acest proces, dificultățile întâmpinate devin resurse valoroase de cunoaștere și de inovare didactică, iar experiența formativă se conturează ca un traseu de dezvoltare reciprocă, în care adaptarea și creativitatea contribuie la consolidarea competențelor atât ale celui care se formează, cât și ale formatorului.

La sosirea într-un spațiu complet nou, fără sprijinul familial imediat, studenții noștri internaționali se confruntă adesea cu o criză inițială care reflectă atât provocările lingvistice, cât și cele afective. În plan lingvistic, aceștia întâmpină dificultăți legate de pronunție, vocabular și gramatică, ceea ce poate îngreuna înțelegerea cursurilor, participarea la activități și exprimarea corectă a ideilor. Pe plan afectiv, apar sentimente de anxietate, nesiguranță și izolare, generate de diferențele culturale și de necesitatea adaptării rapide la un mediu academic și social necunoscut. Această perioadă inițială reprezintă un moment critic de acomodare, în care sprijinul pedagogic și social devine esențial pentru facilitarea integrării și pentru construirea încrederii în propriile competențe. În acest context, învățarea unei limbi străine devine mult mai mult decât dobândirea unei simple abilități de comunicare, ea implică și cunoașterea culturii pe care limba o reflectă, știut fiind că aceasta nu este doar un mijloc de comunicare, ci și „o modalitate de exprimare a culturii și un mediator al identității” (Abdallah-Pretceille 1991, 306). Prin intermediul limbii, studenții pot evidenția cultura unui grup și pot identifica puncte comune de referință care facilitează și mențin dialogul printr-un limbaj comun (Defays 2018, 86), ceea ce contribuie la depășirea dificultăților inițiale și la integrarea lor academică și socială.

Pentru a sprijini studenții internaționali în depășirea dificultăților inițiale, concepem activități didactice și extracurriculare menite să faciliteze adaptarea lor atât

¹ La Facultățile de Medicină și Farmacie.

² La Facultatea de Medicină Dentară.

academică, cât și socială. Prin exerciții de comunicare, ateliere de lucru în grup, sesiuni de tutorat și evenimente interculturale, aceștia își dezvoltă treptat abilitățile lingvistice, înțelegerea culturală și încrederea în propriile competențe. În acest proces, rolul feedbackului constructiv și al predării empatică devine esențial, oferindu-le studenților oportunitatea de a reflecta asupra performanțelor proprii, de a corecta dificultățile și de a se simți susținuți într-un mediu sigur și incluziv, favorabil învățării și integrării.

Potrivit lui Puren, obiectivul cultural a fost întotdeauna unul central în predare, limba străină, devenind din ce în ce mai puțin un obiectiv și din ce în ce mai mult un mijloc de descoperire a culturii (culturilor) corespunzătoare (Puren 2010, 9 apud Mehyaoui 2022, 113). Această viziune este împărtășită de mulți didacticieni contemporani care sunt de acord asupra importanței care trebuie acordată culturii în predarea limbilor străine (Defays 2018, 81). Prin urmare, cursurile de limbi străine se prezintă ca locul ideal pentru a cunoaște și înțelege o altă cultură (Sperkova 2009). Acest fapt conduce totodată la dezvoltarea competenței interculturale văzută ca „pârghie de reflecție și acțiune” (Porcher 1996, VIII).

Într-o universitate de medicină, această pârghie este calea sigură înspre o carieră de succes. Să luăm în dezbatere situația în care medicul și pacientul provin din medii culturale diferite, caz în care cu siguranță comunicarea va fi influențată de atitudini, valori, mentalități, stereotipuri, prejudecăți și de practici ale comunității lingvistice și culturale din care aceștia provin. Pentru ca un dialog de anamneză să-și atingă scopul final, medicul trebuie să dețină abilități de control, de identificare și gestionare a diferențelor comunicative induse cultural. Cultura modelează și influențează comunicarea (cf. Ionescu 2019), iar forma pe care o îmbracă dialogul variază în funcție de profilul cultural al partenerilor de dialog, ca parte a identității culturale a acestora. Lipsa de înțelegere a particularităților de interacțiune ce țin de cultura pacientului poate afecta considerabil desfășurarea unui dialog de anamneză, putând degenera chiar în conflicte, prejudecăți, ajungând până la alienarea culturală a pacientului etc. (vezi un amplu periplu prin labirintul culturilor la Șerbănescu 2007). Trebuie admis faptul că, în asumarea rolului de interlocutor în timpul dialogului de anamneză, medicul trebuie să urmeze anumite norme care să reflecte presupuzițiile și constrângerile socio-culturale ale comunității culturale din care pacientul provine. Actele de limbaj și expresia lor lingvistică sunt influențate de factori sociali și culturali, fiecare cultură impunând anumite restricții asupra modului în care acestea sunt realizate. Felul în care sunt făcute interpelările, elementele care semnalizează momentul de tranziție, timpul alocat pauzelor, ritmul întreruperilor sau al suprapunerilor pot diferi de la o cultură la alta. Un enunț poate fi interpretat într-o cultură ca o insultă sau critică, în timp ce același enunț poate fi perceput ca un act de limbaj expresiv sau chiar ca un compliment în alte contexte culturale. În cazul complimentelor sau al încurajărilor pe care medicul le poate face la un moment dat privind schema terapeutică corect urmată de către pacient, de exemplu, ar trebui să țină cont de faptul că în unele culturi acestea sunt acceptate de interlocutor, în timp ce în altele, refuzul și reținerea în a le primi sunt practici comune, fiind considerate manifestări ale modestiei.

Crearea de contexte care să faciliteze întâlnirile dintre studenți și cadre didactice care provin din medii culturale diferite va conduce spre creșterea conștientizării interculturale aducând lumina în rândul unor aspecte precum valorile de referință, credințele, mentalitățile, stilurile de viață, tabuurile, prejudecățile și stereotipurile cu care ei vin de acasă. Pentru viitorul medic, aflat în anii de formare profesională, va fi mult mai ușor ulterior, când își va întâlni pacientul, să-i recunoască comportamentul social și comunicativ, un eventual comportament ritualic, să-și formeze așadar o idee generală asupra identității personale, sociale și culturale a celui pe care va trebui să-l investigheze, să-l diagnosticheze, să-i urmărească conduita terapeutică. Această abilitate depinde în mare măsură de dimensiunea afectivă și culturală implicată în învățarea limbii, în care motivația, anxietatea lingvistică și identificarea culturală joacă un rol central. Dialogul intercultural devine astfel o componentă esențială a procesului de învățare, permițând nu doar integrarea lingvistică, ci și dezvoltarea competenței comunicative și a încrederii în utilizarea limbii în contexte reale, inclusiv în relația cu pacientul.

Sugestii metodologice și practici

Studenții internaționali care aleg să studieze medicina la noi, aduc în mediul academic o diversitate culturală și lingvistică semnificativă. Această diversitate ne determină să ajustăm constant metodele și resursele didactice, astfel încât să facilităm integrarea lor academică și socială, să susținem dezvoltarea competențelor de comunicare interculturală și să promovăm un climat educațional incluziv, bazat pe respect reciproc și colaborare. Citatul lui Constantin Cucuș, recunoscut pentru perspectivele sale interdisciplinare și pentru influența sa asupra formării profesionale a cadrelor didactice, reflectă perfect esența acestei necesități: „A-i cunoaște pe alții presupune, mai întâi, să ne cunoaștem pe noi înșine. A ne cantona însă numai la instrumentele culturale proprii, secvențiale, sacralizându-le, este la fel de păgubos cu a milita pentru un „«internaționalism» indistinct, ambiguu, sec.” (Cucuș 2002, 5)

Dezvoltarea competenței culturale în rândul studenților internaționali medicinisti este esențială dacă ne dorim ca serviciile medicale să fie eficiente și sensibile la diversitatea culturală. Această abilitate le va permite viitorilor medici să interacționeze mai bine cu pacienți din medii diferite, să înțeleagă perspectivele acestora și să ofere tratamente adaptate la nevoile lor individuale.

Integrarea unor activități ce urmăresc dezvoltarea competenței culturale în programele de studiu medicale, incluzând simulări și scenarii practice este esențială pentru a asigura o învățare eficientă și motivantă într-un mediu educațional dinamic. Motivele pentru care această competență ar trebui vizată prin intermediul activităților desfășurate la clasă atunci când vine vorba de româna ca limbă străină sunt lesne de înțeles și se referă mai ales la extinderea vocabularului și la consolidarea gramaticii. Cuvinte noi și expresii sunt integrate într-un context semnificativ, înlesnind memorarea și utilizarea lor corectă. În tot acest timp, structurile gramaticale sunt prezentate într-un mod natural și repetitiv, ajutând la consolidarea acestora prin practică. Expunerea la

prezentări care vizează competența culturală poate contribui semnificativ la dezvoltarea competenței lingvistice, în special în cazul studenților internaționali care învață limba țării gazdă. Această interacțiune dintre competența culturală și lingvistică se bazează pe faptul că învățarea limbii nu este doar un proces tehnic, ci și unul profund integrat în contextul cultural. Relația dintre aspectele culturale și lingvistice reprezintă un punct central de reflecție în analiza interacțiunilor umane, fiecare influențându-se reciproc într-un mod profund și inseparabil. În acest context, conferința interdisciplinară *Locuri și terapie* și întâlnirile interculturale *Topos* oferă un spațiu unic de explorare a acestei interdependențe, evidențiind rolul limbajului ca mijloc de comunicare, dar și ca expresie a identității culturale.

Prezentările ce au vizat competența culturală în cadrul întâlnirilor interculturale *Topos* sunt adesea însoțite de exemple din viața reală, cum ar fi dialoguri, expresii idiomatice și scenarii comune în interacțiunile culturale. Acest context autentic îmbogățește vocabularul prin faptul că studenții învață termeni specifici pentru descrierea tradițiilor, a obiceiurilor și a credințelor locale, precum și expresii comune folosite în interacțiuni cotidiene. Totodată, îmbunătățește înțelegerea nuanțelor pentru că limbajul cultural include expresii idiomatice și subtile diferențe de ton care pot fi mai ușor de înțeles în contexte culturale clare.

Conferința *Locuri și terapie* este un demers interdisciplinar și transcultural de explorare a limbii și a domeniilor de specialitate medicală care se adresează nu doar studenților români și internaționali din universitatea noastră, ci tuturor celor dornici de cunoaștere, înțelegere reciprocă, dezvoltare. Fiecare ediție a adus spre dezbateră expuneri ale studenților români și internaționali de la Facultatea de Medicină, Medicină Dentară, Farmacie, Litere, Istorie și Teologie, Sociologie și Psihologie, precum și Inginerie Genetică, din cadrul celor trei universități din Timișoara participante la proiect: Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș”, Universitatea de Vest și Universitatea de Științele Vieții „Regele Mihai I”. Lucrările studenților au fost coordonate de cadre didactice din domeniile medical, biologic, filologic și pedagogic, scopul urmărit vizând, în funcție de specificul fiecărei discipline, practica medicală, limbajul general și de specialitate, didactica și pedagogia. Activitatea non-formală la care au fost expuși studenții a reprezentat pentru ei un cadru adecvat de actualizare a discursurilor variate, exerciții extrem de utile pentru buna integrare în viața academică și a societății, dar mai ales pentru dezvoltarea competenței de comunicare în limba română. Valoarea adăugată a fost dată nu doar de interdisciplinaritate și de parteneriatul dintre universități, realizat în scopul aplicării unor soluții adecvate la nevoile grupurilor-țintă, ci și de materialele în sine care au derivat de aici. Ele sunt rezultatul unor dialoguri transculturale pe teme de interes medical ce au reușit să transmită, în cuvinte simple, ideile, cunoștințele din domeniul de specialitate, rezultatele unor studii de caz, întreaga lor expresivitate lingvistică la contactul cu alte culturi ale căror standarde uneori diferă de cele din țara noastră. Participarea la astfel de contexte reale sporește interesul pentru învățarea limbii, datorită relevanței practice. În egală măsură, motivația intrinsecă crește printr-o mai bună înțelegere a culturii locale, deoarece se

stabilește acea conexiune emoțională care îi determină să depășească barierele lingvistice. Prin intermediul conferinței, ajunsă la ediția a X-a în 2025, dar și al volumelor, al capitolelor și al articolelor ce i-au rezultat¹ și care au apărut în diverse reviste de specialitate sau volume tematice din țară și din străinătate, am urmărit să înțelegem mai clar ce tipuri de obiective se potrivesc cel mai bine în predare, în acord cu așteptările, caracteristicile, interesele, proiectele și nevoile cursanților noștri, precum și cu resursele de care ei dispun. Am putut vedea mai bine ce opțiuni avem și care ar putea fi scenariile diferențiate realiste și realizabile pe care să le construim în vederea dezvoltării competențelor lingvistice și medicale necesare pentru formarea profesională.

Conferința interdisciplinară *Locuri și terapie* și întâlnirile interculturale *Topos* sunt exemple concrete de evenimente ce combină metode și tehnici educaționale din domenii diverse, precum lingvistic, medical, antropologic și cultural, pentru a crea un cadru interactiv și de învățare colaborativă.

Conferința *Locuri și terapie* este gândită ca un cadru interdisciplinar pentru explorarea valorilor tradiționale și a diversității culturale. Structurat pe mai multe sesiuni, evenimentul a inclus prezentări academice, ateliere practice și activități interactive. Fiecare sesiune a fost planificată pentru a stimula nu doar dobândirea de cunoștințe teoretice, ci și aplicarea acestora în contexte interculturale, stimulând astfel empatia și înțelegerea diversității. Sesiunile au fost adaptate pentru a răspunde nevoilor unui public global, cu studenți din diverse culturi și specializări.

Evenimentele s-au bazat pe învățarea activă, incluzând activități practice, prezentări interactive, discuții de grup și exerciții de simulare. Acestea au fost structurate astfel încât să ofere studenților oportunități de a se angaja în experiențe autentice de învățare, în care pot explora diferențele și asemănările dintre diverse culturi. Tehnicile folosite au vizat atât dezvoltarea competențelor lingvistice (prin activități de comunicare în limba română și pe alocuri în franceză sau engleză), cât și dezvoltarea abilităților sociale și profesionale necesare în munca într-o echipă multiculturală.

Atelierele interactive le-au permis studenților să învețe despre tradițiile și obiceiurile altor culturi, prin activități care au inclus dansuri tradiționale, prepararea mâncărilor specifice, învățarea alfabetelor și scrierea în limbi diferite.

Prezentările de caz medicale au fost utilizate pentru a încuraja înțelegerea aprofundată a problemelor interculturale și a abordărilor terapeutice, cu accent pe diferențele și asemănările culturale în abordările medicale.

---

¹ În completarea celor mai sus menționate, *Locuri și terapie prin exerciții de cultivare a limbilor română și franceză* (2017); *The Impact of Nonformal Activities on the Development of the Communication Ability and the Intercultural Ability Through Multicultural Dialogue* (2018); *Places and Therapy. Food and Cultural (In)Compatibilities: 12 Points of View* (2022); *Locuri și terapie. Sănătatea are un nume* (2022 și 2023); *Dificultăți în procesul de învățare a românei ca limbă străină* (2022).

Simulările și exercițiile de grup au fost esențiale în formarea abilităților de comunicare interculturală, având scopul de a pregăti studenții pentru interacțiuni cu pacienți din medii diverse și pentru integrarea valorilor diversității în practica medicală.

Din perspectiva teoretică, evenimentele au fost fundamentate pe principii ale educației interculturale și ale competenței interculturale. S-au utilizat modele de învățare bazate pe constructivism care promovează învățarea prin experiență și colaborare, astfel încât studenții să dobândească abilități practice și cunoștințe aplicabile în viața profesională. În plus, metodologia a integrat principiile de educație transdisciplinară, prin care studenții din diferite domenii (medicină, lingvistică, antropologie, sociologie, biologie, inginerie) au colaborat pentru a construi o viziune holistică asupra diversității și identității culturale.

Metodologia de evaluare s-a concentrat pe monitorizarea progresului studenților prin feedback continuu, atât în cadrul activităților, cât și prin discuții de grup și prezentări. Impactul a fost evaluat prin măsurarea gradului de implicare al participanților și a dezvoltării competențelor interculturale, iar rezultatele au fost folosite pentru îmbunătățirea continuă a evenimentului în edițiile ulterioare.

Evenimentele au favorizat colaborarea între studenți din diverse culturi, creând oportunități pentru învățarea reciprocă și schimbul de experiențe. Aceste activități au fost organizate în scopul de a încuraja dezvoltarea abilităților interculturale și de a ajuta studenții să înțeleagă mai bine realitățile medicale și sociale ale diferitelor culturi. În acest sens, evenimentele au reprezentat o veritabilă punte între teoria educațională și practica medicală reală în contextul unui sistem de sănătate tot mai divers.

Prin urmare, designul și metodologia evenimentelor prezentate au avut la bază o abordare integrată care a încurajat învățarea prin experiență, colaborare interculturală și dezvoltarea competențelor profesionale necesare în contextul globalizat al medicinei moderne.

Într-o lume globalizată, dezvoltarea competenței culturale la studenții internaționali mediciști este un aspect esențial pentru pregătirea lor profesională. Aceasta nu doar că le permite să fie mai eficienți în practică, ci și să promoveze empatia, respectul și înțelegerea interculturală în relația cu pacienții și colegii lor. Răspunsurile primite de la ei sunt grăitoare în acest sens.

13. Consideri că poți spori/mări confortul psihic al interlocutorului dacă ești familiarizat cu aspecte legate de cultura din care acesta provine?
25 de răspunsuri

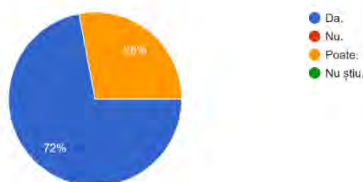

Diagrama 1

15. Ca viitor specialist în domeniul pentru care acum te formezi, în ce măsură consideri că te-ar ajuta să cunoști cât mai multe lucruri despre cultura altor popoare?

24 de răspunsuri

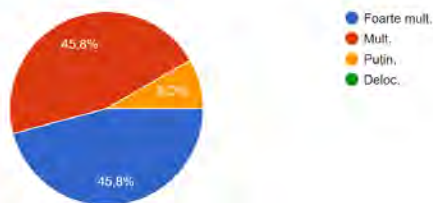

Diagrama 2

Feedbackul primit de la participanți a fost un instrument esențial pentru depășirea limitărilor pe care conferința *Locuri și terapie* și întâlnirile interculturale *Topos* le-au adus, deoarece au oferit informații valoroase despre barierele întâlnite și soluțiile posibile. Prin observațiile lor, participanții au semnalat dificultăți legate de limbaj sau comunicare, ceea ce ne-a ajutat să simplificăm uneori materialele și să adaptăm exemplele culturale, astfel încât acestea să fie mai relevante și accesibile.

De asemenea, participanții au oferit sugestii legate de durata sesiunilor, necesitatea pauzelor sau a activităților interactive, ceea ce a ajutat la crearea unui program mai flexibil. Acest lucru a permis gestionarea mai eficientă a diferențelor culturale legate de percepția timpului și a organizării, asigurând un echilibru între cerințele culturale diverse.

Concluzii

Competența de comunicare interculturală se dobândește printr-un cumul de experiențe nu tocmai ușoare. Primele contacte cu indivizii din altă cultură generează la o primă etapă un șoc cultural, stări de incertitudine, chiar anxietate. Cu cât există mai multe similitudini (de ordin lingvistic, religios, valoric etc.) între cultura proprie și cea de adopție, cu atât este mai accesibilă și mai ușoară acomodarea individului la noul mediu. Cu cât sunt mai bine familiarizați cu aspectele lingvistice, culturale, religioase sau valorice, cu atât acomodarea la un nou mediu devine mai ușoară, aspect de o maximă relevanță în formarea viitorilor medici. Evenimente precum conferința interdisciplinară *Locuri și terapie* care explorează legătura dintre spațiul cultural și sănătate și întâlnirile interculturale *Topos* care pun accent pe diversitatea culturală și tradițiile locale, facilitează dezvoltarea unei înțelegeri mai profunde a acestor similitudini și a modului în care ele pot fi valorificate în practica medicală.

Barierele lingvistice, diferențele culturale sau stilurile diverse de comunicare sunt câteva dintre provocările cărora am reușit să le facem față tot mai bine de la un an la altul. Pentru a gestiona aceste situații, am găsit diverse soluții integrate care au asigurat un dialog constructiv și o reprezentare corectă a diversității. Uneori, a fost

nevoie de traducere simultană și de pregătirea materialelor în mai multe limbi, pentru a depăși eventualele dificultăți de comunicare. Totodată, sesiunile introductive i-au familiarizat pe participanți cu temele centrale și contextul cultural al subiectelor discutate. Acest lucru a redus neînțelegerile și a clarificat posibilele diferențe de interpretare.

De asemenea, pentru a demonta stereotipurile și a încuraja dialogul deschis, au fost organizate ateliere interactive sau discuții moderate care au promovat reflecția asupra diversității și au facilitat înțelegerea reciprocă. Moderatorii au avut un rol esențial în armonizarea stilurilor de comunicare și în asigurarea participării echitabile.

O altă componentă importantă a conferinței *Locuri și terapie* este aceea că studenții își expun lucrările și învață astfel să susțină prezentări bine structurate, sub îndrumarea atentă a cadrelor didactice de la diverse discipline. Această abordare le va permite să își organizeze mai bine ideile, să argumenteze coerent și să dobândească abilități de comunicare și de lucru în echipă, esențiale pentru practica medicală. În același timp, perspectiva interdisciplinară oferită de cadrele didactice sprijină formarea unei viziuni holistice asupra pacientului și a situațiilor clinice, permițând viitorului medic să integreze cunoștințele teoretice cu abilitățile practice și competențele interculturale. Așadar, implicarea activă a studenților în prezentări devine un instrument valoros de învățare și dezvoltare profesională care consolidează autonomia, gândirea critică și capacitatea de adaptare la diversitatea socială și profesională.

În viitor, ne dorim să extindem direcțiile de studiu, să aprofundăm dimensiunea interculturală și să analizăm și mai în detaliu modul în care studenții internaționali își dezvoltă competențele lingvistice și culturale prin implicarea activă în astfel de activități inter- și transdisciplinare.

Referințe bibliografice

- Bărdășan, Gabriel, Căpălnășan, Emina. 2018. *Integrarea aspectelor culturale în predarea românei ca limbă străină la nivelurile A2-B1. Provocări*, în „Studii de știință și cultură”, XIV, p. 123-128.
- Byram, M. 1997. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Coste, D., Moore, D., Zarate, G. 2009. *Compétence plurilingue et pluriculturelle: vers un cadre européen commun de référence élargi*. Conseil de l'Europe.
- Cucoș C. 2000. *Dimensiuni interculturale și culturale*. Iași: Editura Polirom.
- Cucoș, Constantin. 2022. *Construcția identității culturale prin educație. Premise, oportunități, dificultăți*, în „Didactica pro...”, Nr. 1 (131), p. 1-7.
- Cuțitaru, Natalia. 2020. *Dialogul intercultural și provocările identității*, în „Didactica pro...”, Nr. 2-3 (120-121), p. 35-38.
- Defays, J-M. 2018, Chapitre III. *Harmoniser les cultures, orchestrer la communication dans la classe et en dehors*, in Defays, J-M. (dir.). *Enseigner le français – Langue étrangère et seconde: Approche humaniste de la didactique des langues et des cultures*, Mardaga, Wavre, p. 81-106.
- Ionescu, A.M. 2019. *Dicționar de comunicare interpersonală și comunicare interculturală*. București: Paralela 45.
- Jieanu, I., Netedu, A., & Nanu, M. (coord.). 2020. *Limba română ca limbă străină în mediul online*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

- Jieanu, Ioana, Netedu, Loredana, Nanu, Paul (eds.). 2020. *Predarea, receptarea și evaluarea limbii române ca limbă străină. Actualitate și perspectivă*. Finlanda: Universitatea din Turku.
- Mahler, Beatrice. 2023. *Comunicarea medic-pacient în cuvinte și dincolo de ele*. București: Editura Humanitas.
- Mehyaoui, Adila. 2022. *Pour une approche interculturelle du texte littéraire en classe de français en Roumanie: vers une dynamique telecollaborative*, în „Studii și cercetări filologice”, Seria Limbi Străine Aplicate, 21, p. 111-124.
- Nanu, Paul, Ivancu, Emilia (eds.). 2018. *Limba Română ca Limbă Străină. Metodologie și aplicabilitate culturală*. Finlanda: Kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- Neuner, G. 2012. *The Dimensions of Intercultural Education*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Porcher, L., 1996, *Le même et l'autre*, Preface by Abdallah-Preteuille, M., *Vers une pédagogie interculturelle*, p. VII- VIII.
- Silverman, JD, Kurtz, SM, Draper, J. 2013. *Skills for Communicating with Patients* (Second Edition). Oxford: Radcliffe Publishing.
- Șerbănescu, Andra. 2007. *Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor*. Iași: Editura Polirom.
- Varga, C. (coord.). 2016. *Multimodal Approaches in Language Learning/Perspective multimodale în predarea limbilor străine*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.
- Zarate, G. 2004. *La médiation culturelle: concept central de la didactique des langues*. Paris: Didier.

Webografie

- Abdallah-Preteuille, M.1991. *Langue et identité culturelle*, în „Enfance”, tome 45/4, p. 305-309, https://www.persee.fr/doc/enfan_0013-7545_1991_num_44_4_1986, ultima accesare în noiembrie 2025.
- Sperkova, P., 2009, *La littérature et l'interculturalité en classe de langue*, în „Sens public”, <https://id.erudit.org/iderudit/1064224ar>, ultima accesare în noiembrie 2025.